प्रति त्वेति (१. १६.) हविरुद्वपति ॥ १७॥ उलूखलाद्वह्निर्निष्काश्य शूर्पे निर्वपति ।

परापूतमिति (१. १६.) निष्पुनाति ॥ १८॥ तुषान्पृथक्कृत्याधः पातयति ।

अपहृतमिति (१. १६.) तुषान्निरस्यति ॥ १९॥ आग्नेयस्य मध्यमे कपाले तुषानोप्य कृष्णाजिनस्याधस्तान्निरस्यति उत्करदेशे ।

वायुर्व इति (१. १६.) विविनक्ति ॥ २०॥ सतुषान्निस्तुषांश्च पृथक्करोति · अकण्डितान्पृथक्कृत्वाग्रतः कण्डितान्करोति ॥ हविरावपनमुसलयोज्ञनकण्डन-हविरुद्वपननिष्पवनविवेकीकरणपुनःकण्डनतुषनिरसनाभिमन्त्रणफलीकरणकण-निधानानि सर्वेषां हविषां ग्रहणक्रमेण पृथक्पृथक् मन्त्रवन्ति कर्तव्यानि अन्य-त्सर्वं तन्त्रेण [1] ।

देवो व इति (१. १६.) पात्र्यामोप्याभिमन्त्रयते ॥ २१॥ तान्पृथक्कृतांस्त-ण्डुलानध्वर्युस्तूष्णीं पात्र्यामोप्य तण्डुलान्स्पृष्ट्वा विलोकयित्वा मन्त्रं पठति । नाना-बीजेषु पृथगेवाभिमन्त्रणम् कालस्य भिन्नत्वात् [2] ।

त्रिः फलीकरोति ॥ २२॥ तण्डुलानवहत्यावहत्य सूक्ष्मतुषेभ्यो वियोज्य निष्पूय-निष्पूय च नीरजस्कानुज्ज्वलान्करोति वारत्रयम् तूष्णीम् [3] ।

देवेभ्यः शुन्धध्वं देवेभ्यः शुन्धध्वमित्येके ॥ २३॥ वीप्सा प्रतिपर्यायं सकृ-न्मन्त्रप्रात्यर्था । कर्कमते देवाभ्यां देवाय देव्यै पितृभ्य इत्यूहः ।

फलीकृत्य कणान्निदधाति ॥ २४॥ तण्डुलान्फलीकृत्य कणान्सूक्ष्मत्रू-पान्सुगुप्तान्स्थापयति [4] सप्रयोजनत्वात् वक्ष्यते हि पुरोडाशकपालेन कणा-नपास्यतीति (३. ८. ७.) · तेनैव च तेषां कणसंज्ञा संव्यवहारार्था ।

पेषणोपधाने युगपत् ॥ २५॥ तण्डुलानां पेषणं कपालानामुपधानम् [5] ।

---

१) स्थूलानामणिष्ठानां विवेचनं पृथक्करणम् · ऊर्ध्वशूर्पेण निष्पवनम् तिर्यक्शूर्पेण विवे-चनमिति प्रसिद्धेः । नानाबीजेष्वां हविरावपनमुसलयोज्ञनहविरुद्वपननिष्पवनविवेकीकर-णानि भेदेन · तुषनिरसनं तु सहैव Mahâd. २) आभिमुख्येन मन्त्रपाठोऽभिमन्त्रणम् · नानाबीजेष्वां तन्त्रेण संनिपातात् Mahâd. ३) उलूखले हविष्यकरणं कण्डनमुद्वापो नि-ष्पवनं विवेचनं कणनिष्काशनमिति फलीकरणम् Mahâd. ४) अपासनार्थं Mahâd. ५) पेषणोपधानयोः कपालानामुपधानं बहिरङ्गत्वादग्रोधः तण्डुलानां पिष्टकरणमन्तरङ्गत्वादध्व-र्योः । एवं युगपत्कुरुतः Mahâd.